

Д. Сивак. Різдво Христове. Різьблення плоско-рельєфне. 2005 р.
40*25*1 см

Христос народився!

Ми славимо його як початок нової радості, вічного життя. Щоденно й повсякчас удосконалюючи душу, звертаємося до предметів мистецтва як витворів Божого натхнення.

Заслужений діяч мистецтв України, доктор філософії, професор Богдан Тимків у монографії «Мистецтво України та діаспори: дереворізьба сакральна й ужиткова» (Івано-Франківськ «Нова Зоря». 2012) на 312 сторінках зібрав здобутки українських мистців, котрі жили поза обширом Батьківщини в усіх куточках земної кулі – від Польщі до Австралії, від Німеччини до Бразилії та Канади.

За століття перебування на чужині українська діаспора зберегла й розвинула краєві традиції та риси національного мистецтва України, збагативши в такий спосіб і світову культуру. Сучасне покоління мистців підхопило сформовані традиції, як стверджує автор монографії, і в незалежній державі розвиває їх у царині сакраментального мистецтва.

Серед них і знаний на Прикарпатті заслужений майстер народної творчості України Дмитро Сивак.

Будемо єдиними в помислах і ділах, бережімо, підтримуймо суспільну злагоду й гармонію в рідній Україні. Гуртуймося у вірі в щасливе майбутнє нашої Батьківщини, молімо Господа аби дав нам сили й насагу примножити здобуте та гідно зустріти прийдешні роки.

Пам'ятаймо про те, що людська історія (як історія людяності) починалася з Христа.

БЕЗ МОВИ НЕМАЄ НАЦІЇ

Актуальний Маркіян Шашкевич

6 листопада 2021 року, виповнилося 210 років від дня народження Маркіяна Шашкевича – одного з велетів українського духу.

Він народився в селі Новосілки, що на Золочівщині (Львівщина), навчався в Бережанській гімназії, потім у Львівській духовній греко-католицькій семінарії, одночасно був слухачем філософського факультету Львівського університету.

У квітні 1833 року українська молодь заснувала товариство «Руська Трійця». Найактивнішими його діячами були Маркіян Шашкевич, Яків Головацький та Іван Вагилевич. Тож і назвали їх «Руською трійцею». Скажете, чому руською? Бо наша держава колись називалася Русь.

Отже, виповнилося 210 років від дня народження того Маркіяна, котрий закликав своїх товаришів до «споминів», тобто до вивчення історії рідної землі.

Споминаймо браття милі...

Може, спомин спосіб дасть

Воскресити в новій силі

Руську славу, Руську владсть!

Того Маркіяна, що нагадував українській молоді чий вони діти?:

Руська мати вас родила,

Руська мати вас повила,

Руська мати вас любили:

І тут же запитував її:

Чому ж мова ей не мила?

Чом ся нев встидати маєм?

Чом чужую полюбаєм?..

Чи думав семінарист Маркіян, що його слова будуть так довго «кружляти» над головами українців?.. Уже 30 років

гарбали нашу землю, а народ, який жив на цій землі, був чужий їм, адже він розмовляв своєю рідною мовою, а не їхньою. Тож вони почали шукати способів, як би то «окупувати» ще й народ. Почали запроваджувати в українських церквах і школах свою мову та звичаї. Дехто з наших людей звабився на їхні «приманки». Тоді окупанти нашої землі взяли за алфавіт. Польський ксьондз Йосиф Лозинський написав статтю «Про впровадження польського алфавіту до українського письма». Її надрукували 1834 року у Львові в польському журналі «Розмаїтосці». У Галичині почалася «азбучна війна». Члени «Руської трійці» виступили проти забаганок ксьондза Лозинського. Маркіян Шашкевич у відповідь на його статтю, написав свою: «Азбука і алфавіт», у якій ґрунтовно пояснив, чому не можна впроваджувати польське алфавіт до українського письма. Чому?.. Адже «літера будь-якого народу є відображенням його життя, його способу мислення, його душі; отже, повинна вона зародитися, вирости з власного народу і зацвісти на тій же самій ниві; щоб не була подібна до того райського птаха, про якого розповідають, що він не має ніг, а тому постійно висить у повітрі». Він навів безліч прикладів, що підтверджують, чому не можна так робити. Раджу вам прочитати цю статтю. Вона є в «Повному зібранні творів» Маркіяна Шашкевича, що вийшло у світ 2012 року. Її переклав Михайло Чернопиский, професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Яка далекоглядність Маркіяна Шашкевича!.. Українці всіх українських земель (підавстрійських і підросійських) боролися за кожне слово своєї рідної мови. На підросійських українських землях у цей час діяло «Братство Кирила і Мефодія», найвизначнішими особистостями якого були Тарас Шевченко й Пантелеймон Куліш. Потім прийшло покоління ровесників дітей членів цих товариств («Руської трійці» і «Братства Кирила і Мефодія»). Діти заснували свої товариства – «Громади», що стали «школою виховання української національної еліти». На підросійських українських землях «Громади» заснував студент Київського університету Володимир Антонович (н. 30.01.1834–п. 21.03.1908). Такі товариства були в Києві, Чернігові, Харкові, Полтаві, Одесі... На підавстрійських українських землях «Громади» заснував вихованець Львівської духовної семінарії Данило Тянчків (н. 06.11.1842–п. 21.04.1906). 6-го листопада 2022 року будемо відзначати 180-річчя від дня його народження. Засновник Тернопільської «Громади», тоді гімназист Іван Пулюй, а пізніше семінарист Віденської духовної семінарії, 1869 року в одному зі своїх листів написав: «Кожний наш чоловік знає, що ціль наша єсть вибороти своєму народові поважне становище між іншими народами, та не заржавілими списами чубатих дідів наших, а живим словом, русько-українською мовою». Яку велику місію рідній мові призначив Пулюй. Рідна

мова є потужнішою, ніж зброя. Леся Українка щодо цього написала: «Слово, моя ти єдина зброе...».

Згодом Іван Пулюй закінчив Віденський університет, став науковцем і винахідником. Він був членом-засновником «Літературного товариства ім. Т. Шевченка», з часом став дійсним членом НТШ, тож почав творити наукові технічні терміни українською мовою. Наприклад, «струм», адже маленька річка це «струмок».

Як би тяжко не жилося нашому народові під окупацією чужинців, та свою мову він беріг. І зберіг.

1973 року вийшла перша у світі «Енциклопедія кібернетики» українською мовою. 1993 року професор Луцького індустріального (саме так написано на обкладинці словника) інституту (тепер Луцький національний технічний університет) Дмитро Коновалець уклав «Російсько-український технічний словник» обсягом 1047 сторінок.

1997 року вчені університету «Львівська політехніка» Володимир Перхач і Богдан Кінаш уклали «Російсько-український технічний словник». У передмові до нього є такі слова: «Житимуть нації, мовою яких говоритимуть комп'ютери!». Це ще один вид зброї.

За сприяння професора Володимира Перхача у «Львівській політехніці» заснували товариство «СловоСвіт». На конференції, що їх організовували члени цього товариства, приїздили вчені не лише з України, а й Європи і Штатів. Адже українське Слово це – Світ, і до нього тягнуться люди зі Світу.

Здавалося б, що після всього, що я розповіла про нелегку дорогу рідної мови до українського народу, немає потреби більше про це говорити? Ні, потреба є. Увімкнімо радіо, телевизор, розгорнімо газети і ми почуємо та побачимо безліч чужих слів. «Закшталтіла» наша мова, так, так, «закшталтіла». Звідки взяли в нас слова «кшталт», «на кшталт»? Скажете, що ці слова є в Польсько-українському словнику й у Німецько-українському. Так є. Є вони і в Словнику Бориса Грінченка. А чому ми їх не вживали колись? Чому?.. Бо це слова німецькі, що через польську мову «хочуть впровадити в українську мову». Нащо вони нам? Таж ми маємо свої рідні-ріднесенькі. На подобі, на взірць, так-як і т. п. Чому наша мова рясніє «ресурсами» усякими: і земними, і людськими, а віднедавна вже й мовними. Це французьке слово, воно походить з латинської мови. Як же ми жили без «ресурсів»?.. Добре жили, бо в нас був «запас»! На щастя, він у нас ще є. Його зберегли для нас наші прапращади, діди і батьки. Він є у словниках української мови. А якщо чогось там бракує, то творимо цей «брак» на основі своєї рідної мови, а не хапаймося за чужі слова.

Ще один вираз – «у якості». Якість (російською мовою «качество») це – сукупність властивостей сировини чи продукції, що задовольняють потреби споживача. А «в якості» це невдалий переклад російського «в качестве». Українською мовою це означає «в ролі» кого? або чого?.. Таж засмічуючи українську мову чужими словами і термінами ми не звеличуємо нашу мову, а навпаки – нищимо! А тим самим нищимо й себе – українців. Пам'ятаймо про це. Бережімо рідну українську мову! Адже, коли є літера, то є слово, а є слово, то є мова, а є мова, то є народ! А як є народ, то ніхто не знищить нашу державу Україну. Бо мова і народ не дадуть!

На вулицях наших міст видніються написи зроблені чужими мовами. А що якби ці чужомовні написи перекласти українською й написати їх великими літерами, а під ними, у дужках меншими літерами, написати мовою народу, з держави якого походить це підприємство чи установа? Що ви на це скажете?..

Ольга ЗБОЖНА,
кандидатка фізико-математичних наук, дійсна
членкиня НТШ, членкиня товариства «СловоСвіт»

Підручник з української для турків

Чотири роки тому при Українській спілці в Анкарі вперше в Туреччині відкрили доступні для загалу курси з вивчення української мови. Анкарський проєкт був пілотним і, як показують результати, дуже успішним. Випускники курсів навчаються в українських вишах, виконують наукову роботу, реалізують в Україні власні бізнес-проєкти. Один з випускників пише підручник з турецької мови для українців, також він допомагав укладати підручник з вивчення української мови для турків, що вийшов друком цьогоріч улітку. Особливість книжки в тому, що всі пояснення та правила вперше викладені турецькою мовою.

Про тонкощі й особливості процесу вивчення української мови іноземцями, зокрема турками, створення освітньої інтернет-платформи «Вивчаю українську» та роботу над підручником з української мови говоримо з Юлією Білецькою, очільницею Української спілки в Анкарі, викладачкою Карабюкського університету, керівницею редакційної групи й упорядницею підручника з вивчення української мови для турків.

ЗАПИТ НА ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ТУРЕЧЧИНІ ПОСТІЙНО ЗРОСТАЄ

– Пані Юліє, восени 2017 року в Стамбульському університеті відкрили перше й наразі єдине в Туреччині відділення україністики на кафедрі слов'янських мов і літератури Стамбульського університету, 2018 року ви почали викладати українську мову як окремий предмет у Карабюкському університеті. Чим була зумовлена потреба створення ще й окремих курсів?

– Виключно запитом на вивчення української мови не лише серед студентів, а й серед загалу. До Української спілки в Анкарі дедалі більше зверталися з питанням про курси української мови. Ми вирішили спробувати, адже ідея швидко згасає, якщо неможливо її реалізувати. Щоб цей попит не був змарнований, ми набрали першу групу студентів.

– Хто йде вчити українську мову?

– Є частина чоловіків, які вчать мову, бо одружилися з українками, але більшість з наших студентів – це бізнесмени, які мають намір працювати або вже працюють в Україні. Двосторонні відносини між нашими країнами активно розвиваються, і потреба у вивченні мови постійно зростає. Раніше в нас запитували і про російську, помилково думаючи, що ці мови дуже подібні. Тепер у наших групах багато студентів, які вже знають російську, та зрозуміли, що її недостатньо для життя й роботи в Україні. Українська мова зміцнює свої позиції у світі, набуває престижу та стає більш потрібною для вивчення в Туреччині. Саме

зовнішній запит став для нас головною мотивацією для розвитку, створення інтернет-платформи «Вивчаю українську» та видання підручника.

– Розкажіть, будь ласка, докладніше про створення підручника...

– Головна проблема, що виникла із започаткуванням курсів – це відсутність навчального матеріалу, орієнтованого на наші потреби. Уже є дуже хороші підруч-

– Процес від початку створення підручника до здачі в друк тривав 11 місяців. Бажання просувати, популяризувати, якісно викладати українську мову нас не лише мотивувало, а й підганяло, адже це не лише освітній, а й іміджевий проєкт.

У підручника три співавтори: я, фольклорист Валентина Хорунжа, випускник Київського національного університету імені Тараса Шевченка Їокберк Кузгунка. Ми писали тексти, вправи, пояснення. Із суто філологічними, лінгвістичними питаннями допомагали викладачі відділення україністики Стамбульського університету Тетяна Фецац і Мар'яна Барчук-Галик. Турецьку частину перевіряли спеціаліст Центру Євразійських досліджень Тургут Тунджель і Казим Чай. До речі, пан Казим був першим студентом наших мовних курсів у спілці чотири роки тому й настільки захопився вивченням української мови, що нині сам пише підручник з української мови для турків. Апробацію цього підручника на практиці здійснювала викладачка наших курсів Галина Кизилкале.

Загалом це дуже специфічна робота. Навіть той, хто мав верстати цей підручник, повинен був знати дві мови – українську й турецьку. Таких фахівців знайти непросто, й ціни космічні. Тому мені довелося вивчити всі необхідні програми для дизайну, верстки, обробки зображень, створення коміксів тощо. У нас вийшов сімейний тандем (усміхається), бо з обробкою фото та зображень, з перевіркою допомагав мій чоловік Мерт Мімароглу – він графічний дизайнер, розуміється на тонкощах.

Усі аудіозаписи ми теж робили самостійно. Знову ж, мені довелося вивчати програми із запису аудіо, вирівнювання звуку. І це теж було своєрідним викликом – від того, як вибрати мікрофон, до пошуку «голосів». Їх ми знайшли в Польськостві України в Анкарі.

Ми дуже вдячні всім, хто готував підручник до друку та допоміг з його виданням.

Юлія Білецька

ниці для вивчення української іноземцями, але більшість з них розраховані на інтенсивне вивчення у вишах і часто не підходять для самостійної роботи. Наш підручник став першим, де пояснення граматики української мови викладені турецькою. Є подібні, але англійською, та далеко не всі турки добре нею володіють. Тому, якщо туркени чи турок мали намір самостійно вивчати українську мову, це було неможливо реалізувати. Наші студенти, які пропускали заняття, не мали можливості підготуватися самостійно й надолужити пропущений матеріал. Знову ж таки, нас постійно просили поради про підручники, що давали б змогу самостійно опрацювати теми. Спочатку ми готували весь навчальний матеріал самостійно, коли доробок став дуже великий, лишилися об'єднати все в підручник. Здавалося б, дуже просте завдання. Але лише на перший погляд.

ТУРЕЦЬКІ КОМПАНІЇ, ЩО СПІВПРАЦЮЮТЬ З УКРАЇНОЮ, ПІДТРИМУЮТЬ ОСВІТНІ ТА КУЛЬТУРНІ ПРОЄКТИ

– Хто працював над створенням підручника та скільки часу це зайняло?

– Яким коштом було видано підручник і де його можна придбати?

– Левову частку коштів надало Міністерство закордонних справ України в межах програми підтримки закордонних українців. Завдяки цій програмі реалізовано безліч цікавих, корисних, дуже успішних проєктів у всьому світі. Також фінансове сприяння ми отримали від друзів України – компанії Baykar Makina. Дуже приємно, що турецькі компанії, які тісно співпрацюють з Україною, воліють не лише опікуватися бізнесом, а й беруть участь у культурних та освітніх проєктах. Так діють як великі й відомі компанії, як от Baykar Makina та Onur İnşaat (до слова, наша спілка розміщується в першому офісі цієї компанії в Анкарі, вони реалізують багато соціальних проєктів в Україні), так і менші та окремі бізнесмени.

Підручник можна придбати в Туреччині, у майже всіх онлайн-книгарнях і на нашому сайті, який уже перетворився на освітню платформу вивчення української мови [Ukraynaca öğreniyoruz](http://Ukraynaca.ogreniyoruz.com) (Вивчаю українську – ред.).

НАШ ПІДРУЧНИК НЕ ЛИШЕ ПРО МОВУ, ВІН ГОТУЄ СТУДЕНТІВ ДО ПОДОРОЖІ ЧИ ЖИТТЯ В УКРАЇНІ

– На який рівень підготовки він розрахований?

– На вивчення з нуля до рівня А1. Це приблизно 3–3,5 місяця занять хоча б двічі на тиждень. Звичайно, за умови активної самостійної роботи – виконання домашніх завдань і вивчення нових слів. Підручник є одночасно і конспектом, і робочим зошитом: зліва – пояснення теми, справа – вправи. Після кожного уроку – словничок нових слів. За підсумком п'яти уроків – повторення матеріалу, яке викладене в коміксах. Загалом – 20 уроків, кожен з яких складається з двох частин. Підручник, окрім пояснень, дає можливість інтуїтивного засвоєння матеріалу, вибудовує розуміння мови як цілісної структури. Послідовність тут дуже важлива, тому їй ми приділили багато уваги.

Аудіо до уроків можна знайти на нашому сайті. Матеріалам підручника також відповідає наповнення ютуб-каналу [Ukraynaca Öğreniyoruz](http://Ukraynaca.ogreniyoruz.com), що ми створили в пандемічному 2020 році й продовжуємо наповнювати відеоматеріалами.

– Чи зважали ви на культурні відмінності чи, навпаки, схожості під час укладання підручника?

– Безперечно, вивчення мови й знайомство з культурою – це нероздільний процес. Наш підручник розповідає про Україну та її історію, найбільші міста, відомих українців, подорожі нашою краї-

ною, національні й популярні страви. Навіть даємо покроковий рецепт борщу. У підручнику є згадки про Мустафу Кемалю Ататюрка, Сабіху Ёкочен, Анкару, Стамбул та Ізмір. Це ніби вибудовує місток між двома мовами, країнами, народами. Ми фактично готуємо людину до того, що, перебуваючи в Україні, вона зможе підтримати розмову на загальні або побутові теми, знатиме відомих поетів, письменників, спортсменів, зорієнтується із замовленням у ресторані тощо.

З особливого ми врахували те, що в Туреччині частина жінок покривають голову. Для турецького суспільства – це звична річ, тому й у підручнику ми це показали. Це вже отримало позитивний відгук серед наших студенток. Відтворили й те, що бачимо в Туреччині: повагу до релігійної ідентичності, що не впливає на соціальне життя, кар'єрне зростання та самовираження.

– Що є найскладнішим для турків у процесі вивчення української мови?

– Структура і логіка української та турецької мов абсолютно різні. Турецьким студентам найскладніше з відмінками. Турецькі відмінки не збігаються з українськими приблизно на 50–60%. Ми кажемо «купую в магазині», «боюся собак», турки – «купую з магазину», «боюся від собак». З родами теж непросто. У турецькій мові він, вона, воно – це один рід, що теж вимагає часу для вивчення та звикання. Ще на рівні А1 виникає складність з дієсловами руху. Туркам важко зрозуміти різницю, чому одне дієслово «йти» має стільки різних форм, дуже відмінних у різних часах – іду, ходжу, піду. Ми знайшли, як пояснити цю тему через турецьку мову, й це дуже полегшило сприйняття.

РІЗНИЦЯ МІЖ ПРАВИЛАМИ ПРАВОПИСУ ТА РОЗМОВНОЮ МОВОЮ ПОТРЕБУЄ ПОЯСНЕННЯ

– Коли ви починали роботу над підручником, уже діяли правила нового українського правопису. Чи це вплинуло на процес?

– З цим якраз складнощів не було, навпаки. Новий правопис посприяв у багатьох моментах. Наприклад, ми дуже хотіли від самого початку використовувати фемінитиви. У підручнику є викладачка, інженерка, фотографиня та інші. Ще з нового правопису – написання назв турецьких міст прямою транслітерацією. У нас турецьке місто Hataş не Гатай, а Хатай. Якраз новий правопис закріпив, що слова іношомовного походження, особливо східних мов, можуть писатися так, як звучать. Загалом букви «г» у нас багато, окремо перевіряли, аби вона була на своєму місці, відповідно до вимог нового

правопису. Севгі та Ёкберк – поширені в Туреччині імена, саме так і вжито.

Тут додаю, що ми стежили за дотриманням гендерного балансу й уникали гендерних стереотипів. Пригадайте, раніше підручники дуже часто наповнювали текстами про те, як тато працює, втомлений повертається з роботи, а мама готує, миє посуд і прибирає. Ми відмовилися від моделей, що вказують на другорядну роль жінки в суспільстві. Тому в нашому підручнику і жінки, і чоловіки на рівних обіймають керівні посади та виконують побутову роботу.

– Літературна та розмовна мови мають відмінності, у деяких моментах значні. Як із цим упоралися?

– Логічна відповідь – вивчати потрібну літературну мову. Але тут у нас виникали колізії. Рівень А1 передбачає те, що людина комунікує на побутовому рівні, розуміє те, що їй кажуть. Звідси питання: які приклади давати, щоб було правильно з погляду правопису і водночас студент під час спілкування розумів, що йому кажуть. І ці суперечливі моменти починаються вже, наприклад, із вживання «доброго дня» чи «добрий день», «на кухні» чи «в кухні».

Ми керувалися таким принципом: якщо, окрім правописних «добрий день» і «в кухні», є поширений варіант «доброго дня» та «на кухні», то маємо це давати. Щоправда, одразу дістали багато критики на свою адресу із закидами про «помилки на першій сторінці». Насамперед ми дотримувалися правопису і в деяких випадках намагалися знайти «золоту середину», показуючи різні варіанти. На курсах ми розповідаємо, у чому особливість і на що варто звернути увагу.

Ще одним цікавим моментом для нас було дати персонажам у підручниках імена. Для іноземців наші імена здебільшого важко прочитати, вимовити, так само як і нам їхні. Вивчення мови, складання іспитів з іноземної мови, – це завжди стрес, тому (особливо на початкових рівнях) важливо вкладати в матеріали те, що звичне для сприйняття. Викладаючи, не раз пересвідчилася в цьому. Тому в нашому підручнику діалоги відбуваються між українцями й турками.

– Плануєте видавати наступні частини?

– Звичайно, уже працюємо над підручником для рівня А2, визначаємося зі структурою й наповненням, третій підручник – для рівня В1 – теж у наших планах.

Ольга БУДНИК, Анкара
<https://www.ukrinform.ua/rubric-diaspora/3338459-ulia-bileckagolova-spilki-ukrainciv-v-ankari.html>

Представники Консульства України в Туреччині

Радіодиктант національної єдності

Представники української громади в різних куточках Туреччини, українські дипломати, учні Міжнародного лицю імені Тараса Шевченка в Стамбулі, студенти відділення україністики Стамбульського університету в День української писемності та мови написали Всеукраїнський радіодиктант національної єдності.

Про це повідомляє кореспондент Укрінформу в Туреччині.

«Написання радіодиктанту сьогодні – це, як День

української вишиванки. Ми викладаємо душу на папір, пишучи нашою мовою, і разом створюємо єдиний український простір, підтримуючи українську мову в такий спосіб. Давайте разом долучатися до диктанту. Пишемо разом – удосконалюємося разом. Для того, щоб ми мали спільний український простір по всьому світу», – сказав Надзвичайний та Повноважний Посол України в Туреччині, який писав радіодиктант спільно з громадою в Українській спілці в Анкарі.

Радіодиктант національної єдності писали дипломати Посольства України в Туреччині та Генконсульства України в Стамбулі. Також до ініціативи долучилися українські громади по всій Туреччині.

Доедналися до написання Радіодиктанту національної єдності й представники української громади та Посольство України в Ліванській Республіці.

Як передає Укрінформ, про це Посольство в Ліванській Республіці повідомило у фейсбуці:

«Захід відбувся за підтримки мерії міста та Громади українців Лівану в м. Біблосі – на батьківщині фінікійської писемності, від якої походить і українська», – зауважила дипломатична установа.

Нагадаємо, громада українців Лівану презентувала Україну та підготувала найсмачніший і найцікавіший стенд на Дні Націй, який провели в центрі Бейрута вперше за останні три роки.

Як повідомляв Укрінформ, в Українському парку в ліванському місті Баабда 10 жовтня напередодні свята Покрови Пресвятої Богородиці, Дня українського козацтва та Дня захисників і захисниць України відбулася служба Божа з освяченням пам'ятника Тарасові Шевченку.

Посольство України в Північній Македонії та Громада українців імені Лесі Українки також долучалися до всеукраїнської акції «Радіодиктант національної єдності».

Про це Посольство повідомило у фейсбуці: «Саме в цей день відбувається Всеукраїнська акція “Радіодиктант національної єдності”, що має на меті об'єднати всіх небайдужих навколо українського слова. Немає межі досконалості, тому кожного року Посольство та Громада українців імені Лесі Українки вже традиційно долучаються до цього чудового проекту. Єднаймося навколо нашої прекрасної української мови!», – ідеться в дописі.

Нагадаємо, у Посольстві України в Північній Македонії відзначили свято Покрови Пресвятої Богородиці, День козацтва і День захисників і захисниць України, до якого долучилися українська громада та військові з українського контингенту KFOR.

За матеріалами Укрінформу

КОНФЕРЕНЦІЇ

Українська діаспора: проблеми дослідження

Державі необхідно працювати над виробленням чіткої стратегії та механізмів співпраці із закордонними українцями

21–22 жовтня 2021 року в Національному університеті «Острозька академія» вже вдев'яте відбулася Міжнародна наукова конференція «Українська діаспора: проблеми дослідження». Захід організували Інститут досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара Національного університету «Острозька академія» та Українське Історичне Товариство за медійної підтримки Інформаційного порталу української діаспори всього світу «Стожари».

Враховуючи карантинні обмеження, конференція відбулася в онлайн-форматі завдяки застосунку Google Meet. Наукова подія об'єднала 86 учасників із 15 держав світу, серед яких: авторитетні дослідники проблеми з українських і зарубіжних університетів, наукові співробітники українських і закордонних наукових установ, бібліотек та архівів, представники світових координаційних надбудов закордонного українства (Світового Конгресу Українців і Світової Федерації Українських Жіночих Організацій), очільники і представники українських організацій за кордоном, аспіранти і студенти з України, Ав-

стралії, Італії, Казахстану, Канади, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Португалії, Республіки Кіпр, Російської Федерації, США, Туреччини, Чехії та Японії.

У перший день роботи наукового форуму з вітальним словом до учасників звернулися ректор Національного університету «Острозька академія», Герой України, доктор психологічних наук, професор Ігор Пасічник, директорка Інституту досліджень української діаспори імені професора Любомира Винара і директорка Навчально-наукового інституту міжнародних відносин та національної безпеки Національного університету «Острозька академія», докторка історичних наук, професорка Алла Атаманенко, виконавча директорка Світового Конгресу Українців Марія Купріянова, регіональна віцепрезидентка (Океанія, Азія та Африка) Світового Конгресу Українців Наталія Пошивайло-Таулер, президент Світового Конгресу Українців (1998–2008), президент Фондації Українського Вільного Університету, доктор права Аскольд Лозинський.

Відбулося пленарне засідання, що тривало майже 8 годин. Доповіді виголосили Юлія Білецька (Туреччина), Оксана Бризгун-Соколик (Канада), Валерій Власенко (Україна), Віктор Гіржов (Україна), Тамара Денисенко (США), Віолетта Дутчак (Україна), Марта Кебало (США), Володимир Комар (Україна), Андрій Литвин (Російська Федерація), Аскольд Лозинський (США), Віталій Макар (Україна), Софія Мицак (Австралія), Йошіхіко Окабе (Японія), Володимир Потульніцький (Україна), Наталія Пошивайло-Таулер (Австралія), Наталія Ребрик (Україна), Павло Садоха (Португалія), Таїсія Сидорчук (Україна), Олександра Фарима (Нідерланди).

Під час другого дня роботи конференції відбулася низка секційних засідань: «Діаспора як явище. Суспільно-політичне життя української діаспори. Визначні українці за межами України», «Українська освіта та наука в діаспорі», «Культурні, мистецькі та літературні здобутки закордонного українства», «Архіви, архівні фонди, книжкові колекції та музеї діаспори в Україні та за кордоном». У роботі секцій узяли участь учені з України та зарубіжжя, представники українських громад у різних країнах світу.

Під час підсумкового пленарного засідання свої доповіді виголосили Алла Атаманенко (Україна), Оксана Бризгун-Соколик (Канада), Ольга Кіх-Маслей (Польща), Тамара Михайляк (Італія), Марина Палієнко (Україна), Валентина Піскун (Україна), Богдан Футей (США), Денис Чернієнко (Російська Федерація). За гарною традицією в межах конференції відбулася презентація видань діаспоріани.

Жваве обговорення було під час дискусії та підбиття підсумків наукового заходу. Крім учасників конференції до обговорення долучилися слухачі, зокрема, голова Конгресу

українців Естонії Віра Коник. Кілька доповідей були присвячені тематиці сьогодення українців у Росії та проблемам, котрі вони мають. Учасники зібрання активно дискутували про важливість збереження і популяризації української мови серед українських громад у світі, труднощі у функціонуванні українських шкіл за кордоном, також актуалізували проблему збереження архівної спадщини світового українства. Крім того, акцент було зроблено на можливостях навчання закордонних українців у закладах вищої освіти України та складнощах, що пов'язані з цим на сучасному етапі. Зокрема, на важливості цього питання наголосила директорка Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Надія Онищенко. Не менший інтерес викликало обговорення шляхів співпраці українських громад у світі з Україною. На жаль, учасники конференції відзначили те, що на сьогодні держава не має чіткої стратегії та механізмів співпраці із закордонними українцями, підтримки їхніх установ у країнах поселення.

Конференція стала комунікаційним майданчиком між ученими з різних країн. Було висвітлено актуальні проблеми суспільно-політичного і культурного життя закордонних українців, представлено наукове дослідження феномену української еміграції, міжнародну діяльність світового українства, життєві шляхи відомих українців зарубіжжя та ін.

Конференція стала комунікаційним майданчиком між ученими з різних країн. Було висвітлено актуальні проблеми суспільно-політичного і культурного життя закордонних українців, представлено наукове дослідження феномену української еміграції, міжнародну діяльність світового українства, життєві шляхи відомих українців зарубіжжя та ін.

Назар МАРТИНЮК,
співробітник Інституту досліджень української
діаспори імені професора Любомира Винара НАУОА

ЮВІЛЕЇ

«Кобзар» у Загребі

На запрошення української громади Хорватії представники МІОКу Оксана Трумко (канд. філол. н., наукова співробітниця) та Назар Данчишин (канд. філол. н., провідний філолог) узяли участь у заходах, присвячених 120-літтю переселення українців до цієї країни. Організатором «14-ї Центральної маніфестації культури Українців Хорватії» виступило Українське культурно-просвітне товариство «Кобзар» міста Загреб (голова – Славко Бурда).

З нагоди події вийшли друком нові (третья та четверта за ліком) книги в серії «Українці Хорватії: матеріали та документи». Презентація цих видань відбулася в приміщенні Міської бібліотеки Загреб 7 жовтня за участю Василя Кирилича, Надзвичайного і Повноважного Посла України в Республіці Хорватії, та офіційних представників хорватського уряду. Варто зазначити, що співавторами одного з матеріалів до збірника є очільниця МІОКу Ірина Ключковська й філологи-міокові Оксана Трумко та Назар Данчишин. У межах заходу працівники Інституту, які прибули до столиці Хорватії, виголосили вітальні слова.

8 жовтня відбулася Міжнародна наукова конференція «120-річчя переселення українців до Хорватії». Більшість її делегатів засідали безпосередньо в залі Міської бібліотеки Загреб, частина ж – долучилася за допомогою засобів цифрового зв'язку. Під час події поряд із низкою дослідників оголошеної проблематики зі своїми доповідями виступили й Оксана Трумко та Назар Данчишин. Львів'яни окреслили історію співпраці МІОКу та українства Хорватії в освітньо-навчальному, культурному й гуманітарному аспектах. Окрім того, промовці презентували актуальні проекти МІОКу (головно щодо викладання української мови як іноземної і партнерства зі світовим українством), а також подарували організаторам примірники двотомного підручника «Ключ до України: міста і люди», створеного в Інституті.

9 жовтня урочистості перемістилися до пам'ятника Тарасові Шевченку в Загребі, установленому завдяки зусиллям місцевої громади українців. Присутні поклали квіти до монумента Кобзареві. З вітальними словами виступили Слав-

ко Бурда, Посол Василь Кирилич і представники міської влади Загреба. Опісля учасники читали Шевченкові вірші (зокрема, міоківець Назар Данчишин продекламував поезію із циклу «В казематі»), а також послушали пісні на його слова у виконанні докторки мистецтвознавства **Віолетти Дутчак**.

Увінчала цей день урочистість у Народному домі «Чеська бесіда». Після офіційних виступів Голови УКПТ «Кобзар» **Славка Бурди**, представників Президента й Уряду Республіки Хорватії, Посла України в Хорватії **Василя Кирилича** та гостей з українських громад у сусідніх державах розпочалася концертна програма. Зокрема, присутні мали змогу послухати оперний спів і гру на бандурі **Віолетти Дутчак**, виступ місцевого колективу «Кобзар», побачити народні танці у виконанні ансамблю «Дивоцвіт» (Івано-Франківськ) та ін.

10 жовтня святкування відбувалися в Крижевцях, одному із центрів української громади Хорватії. Учасники відвідали Божественну літургію за участю голови Пасторально-міграційного відділу УГКЦ **о. Степана Суся**, після чого насолоджувалися культурно-мистецькою програмою.

У межах візиту до Загреба міоківці налагодили нові зв'язки з представниками навчальних і наукових установ (зокрема, кафедри української мови та літератури Загребського університету, університетів Нового Саду, Палермо та ін.), дипломатичних відомств і місцевої громади україн-

ців. Своєю чергою Інститут висловлює вдячність за запрошення та бездоганну організацію «14-ї Центральної Маніфестації культури Українців Хорватії» тутешній українській громаді та насамперед вельмишановному достойникові **пану Славкові Бурді**.

<https://miok.lviv.ua/?p=19948>

ПРЕЗЕНТАЦІЇ

У гості до Марії

У київському будинку нашої знаменитої землячки, першої народної артистки України Марії Заньковецької ніжинці завжди були бажаними гостями. Актрису провідували в останні роки її життя Оксана Булига, Галина Москвичова-Ніжинська, Дмитро Грудина – аматори, котрих вона виводила на професійну сцену. Тут перехувалися від більшовицького НКВД співачка Марія Шекун-Коломийченко і її чоловік, редактор, видавець, культурний діяч Хведір Коломийченко.

Їхні життєві і творчі дороги дослідила директорка Центру гуманітарної співпраці Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, членкиня Національної спілки журналістів України Надія Онищенко. 2020 року вона видала збірку нарисів «3 Золотого гніздечка Заньковецької. Ніжинські родини в колі видатної актриси». Книга стала приводом для гостей до Будинку-музею Марії

Заньковецької в Києві. Презентація у форматі камерного вечора-концерту «Сімейний альбом Катерини Лучицької»

зацікавила і музейних працівників, і глядачів, серед яких був і наш земляк, заслужений журналіст України Олександр Зорка.

Твори з репертуару Марії Шекун-Коломийченко, а це світові шедеври й українські народні пісні, блискуче виконали Маріанна Тисевич, Тетяна

Дяченко й Дмитро Бутрей разом із концертмейстером Галиною Брюзгіною. Це вже орлята з золотого гніздечка заслуженого працівника культури України, старшого викладача кафедри вокально-хорової майстерності Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя Алли Хоменко.

Сімейний альбом Катерини Лучицької, котрий представила її правнучка Алла Мазур, є вже не тільки родинною реліквією відомої української акторської династії, а й національним раритетом.

Поїздка відбулася за підтримки ректора Гоголівського вишу Олександра Самойленка, депутата Ніжинської міської ради Олександра Шалає, професора Київського національного університету культури й мистецтв, нашого земляка, Миколи Тимошика, директора Ніжинського хлібобулочного комбінату Сергія Кота.

Дарія БОБРИК

«Астер» в українському тлумаченні...

Цьогоріч на початку листопада в Ніжинській гімназії № 2 звучала польська мова. Вона була рідною не тільки для офіційних гостей: консула Республіки Польща в Києві пані Дороти Дмуховської, радника Яцека Гоцлавського, а й для членів Ніжинської культурно-просвітницької спілки громадян польського походження «АСТЕР». Її добре розуміли і присутні українці. Як зазначив Ніжинський міський голова Олександр Кодола, політична, економічна й культурна діяльність поляків у стародавньому місті, починаючи з XVII століття, зблизила наші народи, навчила взаєморозуміння.

Приводом для зібрання стала презентація наукового видання «Поляки в Ніжині. Історія. Культура. Освіта. Випуск 9» (Видавець ПП Лисенко М. М., 2021). Як і попередні 8 воно вийшло за підтримки Консульства Республіки Польща в Києві та міської влади Ніжина. Особливістю останнього стала присвята Світлій пам'яті Фелікси Белінської, польки з українським серцем, котра очолювала Спілку протягом двадцяти років.

Різні люди пригадують, як свого часу спілкувалися з цією харизматичною жінкою. Дуже влучно висловився про її характер краєзнавець Віктор Ємельянов: «Щоразу, беручи участь у заходах польського товариства, я вражався, як швидко вона робила людей своїми однодумцями для позитивного результату, скільки перепон їй доводилося долати на різних бюрократичних рівнях тодішньої України. У неї були організаторські здібності, а її наміри викликали довіру щодо безкорисливості й важливості. І їй допомагали.

Я прямо запитував Феліксу Феліксівну, у чому полягає суть її діяльності. Відповідь цитую майже дослівно: «У Польщі й Україні дуже багато спільного як і в минулому, так і в майбутньому. Було багато кривавого. Нам усім треба перегорнути ці сторінки, зробити правильні висновки і не повторювати колишніх помилок, що можуть знову роз'єднати нас на радість спільному сусідові. Нашим народам треба бути разом».

Саме Фелікса Белінська з польським товариством привернула увагу дипломатів сусідньої держави до Ніжина, змусила науковців досліджувати польський слід в історії українського міста. Конференції, мистецькі події відбувалися зазвичай за участі науковців, викладачів і студентів Ніжинського держуніверситету імені Миколи Гоголя. Вони

розширили рамки загальноприйнятих взаємин. Почалися обміни студентськими групами між освітніми закладами Кракова й Ніжина, що збагачували виші новим досвідом. Польські студії активно розвиваються і сьогодні. Це підтвердив під час презентації ректор Олександр Самойленко.

Опубліковані полоністичні дослідження зацікавлять і науковців, і вчителів, і студентів, котрі небайдужі до історії рідного краю. Професор Павло Михед переконує нас у тому, що Микола Гоголь відчув себе українським патріотом під впливом польських емігрантів у Парижі, з якими заприятелював в 30-х роках XIX століття. Історик і краєзнавець Олександр Морозов розповідає про польське

походження одного з керівників першої в історії колишньої Російської імперії навколосвітньої експедиції, нащадка давнього козацько-священничого роду з Ніжина Юрія Лисянського. Авторка цих рядків, публікуючи світлина з сімейного альбому Катерини Лучицької і розповідаючи про велику українську театральну династію, аргументує свою думку про присвоєння Ніжинському академічному драматичному театрові імені його засновників 1933-го року: Болеслава Оршанова-Лучицького, Анжеліни Лучицької і Болеслава Лучицького. Це була мрія Фелікси Белінської.

Студенти та учні, котрі вивчають польську мову, з користю прочитають вірші польської поетки Божени Бобидиги і їх переклади українською мовою Олександра Гадзінського. А також власні поезії Марії Наконечної і Веслави Сверщ.

Збірник доречно доповнюють кольорові світлинами, що наочно показують різноманітне життя нащадків поляків у нашому місті.

Презентація стала ще однією яскравою подією в житті Ніжина. Вона засвідчила безперервність традиції і подальший розвиток українсько-польських відносин.

Захід змістовно і камерно провела президент спілки поляків «АСТЕР» Вероніка Мандрико. Патріотичні польські пісні, що їх майстерно виконали Вікторія Борисюк і Ярослав Йотка, викликали почуття національної гідності і в присутніх українців.

Надія ОНИЩЕНКО

Засновник – Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Реєстраційне свідоцтво № 352-24ПР, серія ЧГ, від 6 березня 2007 року
P/p 31253365108946 НДУ ім. М. Гоголя
код 02125668 ДКСУ м. Київ
МФО 820172

(благодійний внесок на розвиток Центру гуманітарної співпраці з українською діаспорою)

Склад редакції:

Онищенко Н. П., редакторка,
Мельничук О. В., докт. фіз.-мат. наук, проф.,
Михед П. В., докт. філол. наук, проф.,
Самойленко Г. В., докт. філол. наук, проф.
Макет, верстка та коректура – Бобрик Д. М.

Адреса редакції:

Центр гуманітарної співпраці
з українською діаспорою, кімната 210
вул. Графська, 2,
м. Ніжин, 16602, Україна
Тел./факс: (04631) 7-19-59
E-mail: ukr_diaspora@ukr.net,
diaspora@ndu.edu.ua

<http://www.ndu.edu.ua/index.php/ua/tsentr-gumanitarnoji-spiivpratsi-z-ukrajinskoyu-diasporoyu/vidannya-ukrajinskij-dim>